АНОТАЦІЯ ВИБІРКОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Біологічні основи фізіології і анатомії людини»

1. Галузь знань: **01 Освіта/Педагогіка**
   (освітньо-професійна програма)
2. Спеціальність: **014 Середня освіта (Хімія)**
3. Освітня програма **«Середня освіта (Хімія, Біологія та здоров'я людини)»**
4. Рівень вищої освіти **першій (бакалаврський)**
5. Назва дисципліни: Біологічні основи фізіології і анатомії людини.
6. Лектори: Данилків Ольга Миколаївна, доцент кафедри біології та методики її викладання, кандидат сільськогосподарських наук, доцент.
7. Статус дисципліни: варіативна.
8. Курс, семестр: III курс, 5 семестр.
9. Кількість кредитів: 5,5. Модулів – 4. Всього 165 академічних годин; лекцій 34 годин, практичних занять 34 годин, самостійної роботи 97 годин.

10. Попередні умови для вивчення: дисципліни: Дисципліна «Біологічні основи фізіології і анатомії людини» тісно пов'язана з цитологією, гістологією, ембріологією, зоологією та іншими науками. Вона є варіативною загальнобіологічною дисципліною та відіграє важливу роль в процесі підготовки майбутніх вчителів для проведення та організації науково-дослідної роботи у гуртках, секція МАН тощо. Варіативна навчальна дисципліна «Біологічні основи фізіології і анатомії людини» є базою при вивченні курсів «Антропогенетики з основами медичної генетики», «Вікової фізіології та валеології», «Біофізики» «Антропології» та ряду біологічних дисциплін, а також потрібна для фахівців практичної медиціни.

11. Опис дисципліни (мета, завдання, результати, зміст і структура, форми контролю):

Мета викладання дисципліни:
сформувати теоретичні уявлення щодо пізнання закономірностей життєвих функцій людини; механізму діяльності клітин, органів та систем органів; закономірностей взаємодії організму з зовнішнім середовищем.

***Основне завдання вивчення дисципліни*:** основне *завдання* курсу полягає в тому, щоб викласти в єдиному комплексі навчальний матеріал, що стосується знання про функції організму та розкриття їх механізмів.

Завдання вивчення дисципліни:

- **Методичні –** сприяти оволодінню методами наукового пізнання, наукових досліджень у фізіології людини.
- **Пізнавальні –** надати студентам знання про головні функції організму людини та розкриття їх механізмів.
- **Практичні -** закріпити на практиці отримані теоретичні знання з різних розділів фізіології людини: фізіологія збудливих тканин; механізми скорочення м'язових тканин; сила м'язів; робота м'язів при різних навантаженнях; спинно-мозкові рефлекси людини; дослідження зіничного

рефлексу; спостереження сліпої плями ока; дослідження слухового аналізатору та функцій вестибулярного апарат; визначення груп крові; вимірювання тиску крові у людини та ін. Навчити студентів ставити наукову проблему, визначати тему і розробляти схему дослідів.

Результати навчання:

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми після вивчення навчального курсу за вибором «Біологічні основи фізіології і анатомії людини» студенти повинні **знати:**

- методи досліджень та коротку історію розвитку фізіології і анатомії людини;
- основні принципи функціонування фізіологічних процесів життєдіяльності організму людини;
- функціонування органів та систем органів;
- як проводити дослідження різних систем та органів організму, що вивчають перебіг фізіологічних процесів;
- як робити висновки, що випливають із поставлених досліджень;
- як самостійно працювати з літературою.

Зміст і структура: курс складається зі вступної частини і 18 тем:

(1) Введення у фізіологію і анатомію;
(2) Скелет людини;
(3) Загальна міологія;
(4) Фізіологія руху;
(5) Будова та функція органів травної системи;
(6) Будова та функція дихальної системи;
(7) Сечовидільна система;
(8) Чоловічі та жіночі статеві органи;
(9) Ендокринні залози (залози внутрішньої секреції) ;
(10) Рідкі середовища організму;
(11) Фізіологія серцево-судинної системи;
(12) Фізіологія збудливих тканин;
(13) Загальна фізіологія ЦНС;
(14) Спинний мозок;
(15) Головний мозок;
(16) Периферична нервова система;
(17) Вегетативна (автономна) нервова система;
(18) Аналізатори.

13. Система оцінювання курсу

Поточний контроль з вивчення дисципліни. «Біологічні основи фізіології і анатомії людини» здійснюється за допомогою контрольних опитувань або шляхом аудиторного тестового контролю з теоретичних питань, написання модульних контрольних робіт (колоквіумів), контрольних робіт, виконання індивідуальних домашніх завдань, завдань самостійної роботи а також за результатами практичного виконання і захисту лабораторних робіт. Поточний контроль здійснюється на кожному практичному занятті відповідно конкретним цілям, під час індивідуальної роботи викладача зі студентом для тих тем, які

студент опрацьовує самостійно і вони не входять до структури практичного заняття. Застосовується об'єктивний (стандартизований) контроль теоретичної та практичної підготовки студентів. Застосовуються такі засоби діагностики рівня підготовки студентів: тестування, проведення лабораторних досліджень і трактування та оцінка їх результатів, контроль практичних навичок.
Оцінка за модуль визначається як сума оцінок поточної навчальної діяльності та самостійної роботи (у балах) та оцінки модульного контролю (у балах), яка виставляється при оцінюванні теоретичних знань та практичних навичок відповідно до переліків, визначених програмою дисципліни. Завданням модульного контролю є перевірка розуміння та засвоєння певного матеріалу (теми), вироблення навичок проведення лабораторних робіт, вміння вирішувати конкретні ситуативні задачі, здатності осмислювати зміст даної частини дисципліни, уміння публічно чи письмово подати певний матеріал.
Підсумковий контроль. З дисципліни «Біологічні основи фізіології і анатомії людини» передбачена у **5 семестрі** така форма семестрового контролю, як **екзамен**. Підсумкова семестрова оцінка з навчальної дисципліни розраховується як сума балів за результатами поточного контролю та самостійної роботи (60 балів) та екзаменаційної оцінки (40 балів) і виставляється за шкалою ЄКТС та національною шкалою оцінювання для студентів денної форми навчання. Усім студентам, які повністю виконали навчальний план і позитивно атестовані з цієї дисципліни за кредитно-трансферною накопичувальною системою (набрали не менше 60 % від 100 балів), сумарний результат семестрового контролю в балах та оцінки за національною шкалою (відмінно, добре, задовільно), за шкалою ЄКТС – підсумки семестрового контролю заноситься у Відомість обліку успішності, Залікову книжку студента. Заповнена та оформлена відомість обліку успішності повертається у деканат у визначений термін особисто викладачем. У випадку отримання менше 60 балів (FX, F в ЄКТС) за результатами семестрового контролю, студент обов'язково здійснює перескладання для ліквідації академзаборгованості.

12. Форми організації контролю знань. Оцінювання проводиться за видами навчальної діяльності: ЛК – лекційний контроль з теоретичного лекційного матеріалу; К – колоквіум з теоретичного лекційного матеріалу; СРТ – опанування та захист самостійно вивченого теоретичного матеріалу; РРЗ (ДЗ) – виконання індивідуальних домашніх завдань, ПЗ – підготовка до занять та опанування практичних навичок; МКР – модульна контрольна робота; СБ – середній бал за лабораторні заняття; ІДЗ – виконання і захист індивідуальних завдань.

13. Навчально-методичне забезпечення.

Перелік та зміст навчально-методичного забезпечення вивчення курсу за вибором «Біологічні основи фізіології і анатомії людини» включає в себе: –

конспект або розширений план лекцій з курсу «Біологічні основи фізіології і анатомії людини»; – тематичні плани лекцій, практичних занять, самостійної роботи студентів; – завдання для лабораторних робіт та самостійної роботи; – питання, завдання для поточного та підсумкового контролю знань і вмінь студентів;

14.Література для вивчення дисципліни.

Основна

1. Буреш Ян и др. Методики и основные эксперименты по изучению мозга и поведения. - М.: Высшая школа, 1991. - 398 с.
2. Гуминский А.А. и др. Руководство к лабораторним занятиям по общей и возростой физиологии.-М.: Просвещение, 1990. – 239с.
3. Казаков В.Н. , Леках В.А., Тарапата Н.И. Физиология в задачах: учебное пособие. М: Феникс, 1996. – 409с.
4. Коляденко Г.І. Анатомія людини. Підручник. – К.: Либідь, 2001. – 384 с.
5. Коробков А.В. , Чеснокова С.А. Атлас по нормальной физиологии/ Под ред. Н.А. Агаджаняна . – М.: Высш.шк., 1986. – 398с.
6. Кубатько Б.И. Физиология человека и животных. В двух томах – Херсон, 2000.
7. Людина. Навчальний посібник з анатомії та фізіології. Вид. 3—тє; оновлене видання. / Гол. ред. Тоні Сміт; Перекл. з англ. І. Гаврилюк, О. Гаврилюк, У. Галюк та ін. За наук. ред. О.Заячківська, М.Гжегоцький. – Львів: “Бак”, 2000, 2002, 2003. – 240 с.
8. Общий курс физиологии человека и животных. В двух томах./ А. Д. Ноздрачев, И. А. Батуев и др. - М.: Высшая школа, 1991.
9. Самусев Р.П. Атлас анатомии человека: Учеб. пособие для студентов высш. мед. учеб. заведений / Р.П. Самусев, В.Я. Липченко. – 6-е изд., перераб. и доп. – М.: ООО «Издательство Оникс»: ООО «Издательство «Мир и Образование», 2006. – 768 с.
10. Сапин М.Р., Билич Г.Л. Анатомия человека. В 2 кн.: Учеб. для студ. биол. и мед. спец. вузов. Кн. 1. - – М.: Издательский дом “ОНИКС 21 век”: Альянс–В, 2001. – 463 с.
11. Сапин М.Р., Билич Г.Л. Анатомия человека. В 2 кн.: Учеб. Для студ. биол. и мед. спец. вузов. Кн. 2. - – М.: Издательский дом “ОНИКС 21 век”: Альянс–В, 2001. – 432 с.
12. Сауляк-Савицька М.М. Анатомія людини. Посібник. – К.: “Радянська школа”, 1966. – 323 с.
13. Свиридов О.І. Анатомія людини: Підручник / За ред. І.І. Бобрика. – К.: Вища шк., 2000. – 399 с.
14. Словарь физиологических терминов/ Под ред. О.Г. Газенко. – М.: Наука, 1987. – 446с.
15. Старушенко Л. І. Анатомія і фізіологія людини: Навч. посібн. – К.: Вища школа, 1992. – 208 с.
16. Трускавецький Є.С. Цитологія: Підручник. – К.: Вища шк., 2004. – 254 с.
17. Трускавецький Є.С., Мельниченко Р.К. Гістологія з основами ембріології: Підручник. – К.: Вища шк.., 2005. – 327 с.

18. Физиология человека. В трех томах. Пер. с англ./Под ред. Р. Шмидта и Г. Тевса. – М.:Мир, 1996.
19. Физиология человека: - Учебник / В двух томах. / В.М. Покровский, Г.Ф.Коротько, В.И. Кобрин и др. ; Под ред. В.М. Покровского, Г.Ф.Коротько. – М.: Медицина, 1998.
20. Шмалей С. В. Диагностика здоровья. – Х.: Борисфен, 1994. – 207 с.
21. Яновський І.І. , Ужако П.В. Фізіологія людини і тварин. Практикум: Навч. Посібник. – К.: Вища шк., 1991. – 175с.
22. Ярослав С.Ю. Ананенко М.Т. Практикум по фізіології людини і тварин. – К.: Вища шк., 1976. – 380с.

Допоміжна

1.Александровская О.В. и др. Цитология, гистология и эмбриология / О.В. Александровская, Т.Н. Радостина, Н.А. Козлов. – М.: Агропромиздат, 1987. – 448с
2.Аносов І.П., Хоматов В.Х. Анатомія людини у схемах: Навч. наоч. посіб. – К.: Вища шк., 2002. – 191 с.
3.Блум Ф., Лейзерсон А., Хофстедтер Л. Мозг, разум и поведение: Пер.с англ.. – М.: Мир, 1988. – 248 с.
4.Гальперин С.И. Физиология человека и животных. – Учеб. пособие для ун-тов и пед. ин-тов. М.: “Высшая школа”. 1977. – 653 с.
5.Катц Б. Нерв, мышца, синапс: Пер. с англ. – М.-Л.: Мир, 1969.- 220с.
Скок В.И., Шуба М.Ф. Нервно-мышечная физиология.- К.:Вища шк., 1986.- 224с.
6.Шеперд Г. Нейробиология. В двух томах. М.:Мир, 1987.

Інформаційні ресурси

1. http://www.google.com.ua/url?url=http://arr.chnu.edu.ua/jspui/bitstream/
Цигикало О.В. АНАТОМІЯ ЛЮДИНИ. Ілюстрований навчальний посібник для самостійної підготовки студентів до практичних занять.
2. http://lib.mdpu.org.ua/e-book/anatomiya/
Аносов І.П. Хоматов В.Х. Чай С.М. АНАТОМІЯ.
3. http://anatomia.at.ua/photo/ Анатомічний атлас - Анатомія людини.
4. http://www.allmedlit.pp.ua/anatomia Медична література.
5. http://www.booksmed.com/fiziologiya/ BOOKS Med. Медицинская библиотека.
6. http://www.twirpx.com/file/ Чайченко Г.М., Цибенко В.О., Сокур В.Д. Фізіологія людини і тварин.
7. http://bookwu.net/ book fiziologiya.